

ПЕРЕДУМОВИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОГО РАМКОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАПОБІГАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ МОРСЬКИМ СМІТТЯМ (СТРАТЕГІЇ ГОНОЛУЛУ) В УКРАЇНІ

Сьогоднішні темпи виробництва і споживання призводять до утворення великої кількості відходів, які з великою ймовірністю можуть перетворитися на морське сміття. Забруднення морського середовища, джерела якого є переважно наземними, досягає тривожного рівня: на кожному квадратному кілометрі океану в середньому можна знайти 13 000 предметів пластикового сміття. Проблема морського сміття є актуальною для всіх країн Світу і, зокрема, для України. Якщо в Середземному морі на один квадратний кілометр площі налічується в середньому 52 «сміттєвих предмети», то в Чорному понад 90. Оскільки пластик розкладається надзвичайно повільно, то до 2050 року, як показують розрахунки, у Чорному морі його буде більше, ніж риби.

Морське сміття – складна культурно-секторальна проблема, що має віддалені наслідки для світового морського та прибережного навколишнього середовища і людської діяльності. Проблеми, які створює морське сміття, багатогранні і базуються на багатьох аспектах людської діяльності: неправильних практиках управління твердими відходами, розробці продукції без урахування наслідків від її експлуатації протягом усього терміну служби, випадкових або навмисних скидах риболовецького обладнання та відходів з морських судів, відсутності належної інфраструктури для управління відходами, недостатнього розуміння людьми потенційних наслідків їх дій.

Глобальний рамковий механізм запобігання та управління морським сміттям (Гонолулську стратегію) було розроблено для підтримки країн та міжнародних організацій, які займаються вирішенням проблем морського сміття. Вирішальну роль активатора зусиль по розробці Гонолулської стратегії зіграла П'ята Міжнародна конференція з морського сміття (Гаваї, США, 2011 р.). Даний рамковий механізм не розрахований на пряме застосування будь-якою країною, організацією або групою, а є засобом підтримки та сполучною ланкою дій різних учасників процесу в рамках різного географічного контексту і на різних управлінських рівнях. Стратегія Гонолулу – це основа для всеосяжних і глобальних зусиль, спрямованих на зменшення екологічних наслідків утворення морського сміття для здоров'я людей та економіки. Гонолулська стратегія – це глобальний інструмент, який окреслює дві основні цілі: описати та активізувати багатогранне і всебічне реагування, необхідне для вирішення проблеми морського сміття; направити моніторинг і оцінку глобального прогресу на конкретні стратегії на різних рівнях виконання, включаючи місцеві, національні, регіональні та міжнародні зусилля і досягнення.

Стратегія Гонолулу є рамковим механізмом глобальних зусиль по співпраці, пов'язаного зі зниженням по всьому світу впливу морського сміття на довкілля, економіку і здоров'я людини. Цей рамковий механізм побудований на ряді завдань і стратегій, які можна застосувати повсюдно в світі незалежно від конкретних умов або проблем. Стратегія конкретизує найголовніші завдання, націлені на зниження загрози від морського сміття:

Завдання А: Забезпечити скорочення кількості та впливу сміття, яке виробляється на суші і твердих побутових відходів, що потрапляють в морське навколишнє середовище.

Завдання В: Забезпечити скорочення і вплив джерел сміття, що знаходяться в морі, включаючи тверді відходи, втрачені вантажі, покинуті судна, що виявляються в морських водах.

Завдання С: Забезпечити скорочення кількості та впливу акумульованого морського сміття на узбережжі, в придонних місцях проживання і пелагічних водах.

Гонолулська стратегія є рамковим документом, якій не замінює і не відмінює роботу державних структур, муніципалітетів, промисловості, міжнародних організацій або інших учасників процесів. Вона може бути основою для вдосконалення співпраці і координації для численних учасників процесів, пов'язаних з питаннями морського сміття по всьому світу. Для її успішного здійснення потрібні співучасть і підтримка на глобальному, регіональному, національному та місцевому рівнях, із залученням широкого кола представників громадянського суспільства, органів держуправління і міжурядових організацій, а також приватного сектора.

Гонолулська стратегія може бути застосована в Україні в якості інструменту планування розвитку або доопрацювання програм і проектів з морського сміття; загальних довідкових матеріалів для поглиблення співпраці та обміну найбільш успішними практиками і досвідом; інструменту підтримки розвитку програми моніторингу для оцінки ефективності стратегії в контексті численних програм і проектів.